

HUGO SALMSONS HISTORIEMÅLERI

SCENER UR VASATIDENS ÄKTENSKAP I 1860-TALET KONSTLOTTERI

FOTO: PER-ÅKE PERSSON / NATIONALMUSEUM

Hugo Salmson. "Gustav Vasa finner sin gemål Katarina Stenbock sovande och hör henne säga: "Kung Gösta håller jag mycket kär, men Rosen glömmet jag aldrig". 1868. Olja på duk, 73 x 59 cm.

I vinstlistorna från 1860-talet finner vi två historiemålningar av konstnären Hugo Salmson (1843-1894), båda scener ur 1500-talets kungahistoria. Den tidigare av dem, med titeln "Katarina Jagellonica uppvisar sin vigselring för Jöran Persson", var ett av bidragen till Konstakademiens årliga pristävling 1865. Prisämnesmålningar köptes ofta in som vinster i Konstföreningens lotteri, som ett sätt att stötta lovande unga konstnärer. 1865 köptes både Hugo Salmsons och hans medtävlare Josef Malmbergs bidrag in till ett värde av 250 rdr styck.

Konstakademien valde varje år ett tävlingsämne för eleverna, som ett sätt att jämföra hur de tog sig an ett visst motiv. I vinstpotten låg medaljer och stipendier, där det främsta resestipendiet kunde möjliggöra längre vistelser och vidare studier utomlands. Under senare delen av 1800-talet lyftes gärna scener ur den svenska historien fram som tävlingsämnen. Detta år liksom många andra, valde man passager ur prostens Anders Fryxells vida spridda och populära häften *Berättelser ur svenska historien*, utgivna 1823-79.

Motivet till målningen från 1865 är just en sådan scen som skildrar mötet mellan hertig Johan (III), hans hustru Katarina Jagellonica och

Jöran Persson, kung Erik XIV:s ökände sekreterare. Katarina Jagellonica har just fått frågan av Jöran Persson om hon vill föras med sin man till fångenskapen på Gripscholms slott, beordrad av Erik XIV, eller bo på det kungliga slottet med sina hovdamer. Historien berättar att hon som svar skall ha visat sin ring med inskriptionen "Ingen utom döden" och stått vid Johans sida under den fyra år långa fängelsetiden.

Under sin studietid vid Konstakademien 1861-67 deltog Salmson vid tre tillfällen i pristävlingen och dessa bidrag blev också vinster i Konstföreningen lotteri. Förutom målningen 1865 lottades även ut "Den förlorade sonens återkomst till sin fader" (1866) och "Sten Sture erbjuder ärkebiskop Gustav Trolle fred och försoning inför högaltaret i Uppsala Domkyrka" (1867). För den senare målningen fick han kunglig medalj och Konstakademiens resestipendium.

1868 for Salmson till Paris för vidare studier och blev där elev till historie- och genremålaren Charles Comte. Han fortsatte till en början med historiemåleriet och en mindre målning från denna tid visar en lite dråplig scen med den långa förklarande titeln "Gustav Vasa finner sin gemål Katarina Stenbock sovande och hör henne säga: "Kung Gösta håller jag mycket kär, men Rosen glömmet jag aldrig". Också detta motiv är taget ur Fryxells berättelser och här ser vi Gustav Vasa som lutar sig över sin tredje, mycket yngre, hustru. Hon hade tidigare varit förlovad med en annan man, Gustav Johansson (Tre rosor), och det är hans namn hon mumlar i sömnen. Verket köptes in av Konstföreningen för 450 rdr, lottades ut i konstlotteriet 1868 och går att se idag på nyöppnade Nationalmuseum i Stockholm.

1870 debuterade Salmson på Salongen i Paris, en återkommande statligt anordnad utställning där konstnärer utvalda av en jury ställde ut. Här visade han med framgång bl.a. genremålningar från Dalarna och historiska kostymbilder.

På sent 1870-tal inspirerades Salmson av samtida franska konstnärer att överge det historiserande måleriet och ägna sig åt friluftsstudier och mer naturalistiska folklivsskildringar. Störst framgång rönt han med sina skildring-

"STÖRST FRAMGÅNG RÖNTE HAN MED SINA SKILDNINGAR AV BÖNDERNAS OCH ARBETARNAS LIV"

ar av böndernas och arbetarnas liv från den franska landsbygden i målningar som "Vitbetsrensare i Picardie", 1878, nu i Göteborgs konstmuseums samlingar och "Arresteringen i Picardie" från samma år, nu på Musée de Picardie i Amiens.

///ANNA HESSELBOM

Hugo Salmson. "Katarina Jagellonica uppvisar sin vigselring för Jöran Persson", 1865. Olja på duk, 117 x 105 cm.

FOTO: STOCKHOLMS AUKTIONSVÄRK